

Chirurgie in lammertijd

Bij schapen vinden de meeste ziektes en dus ook behandelingen rondom het aflammeren plaats. In dit artikel drie aandoeningen waarbij de dierenarts chirurgie toepast.

MAURITS BOSGOED, dierenarts bij DAP Vaassen

De meest bekende operatie is de keizersnede. De reden van de keizersnede is duidelijk: het lam kan om wat voor reden dan ook niet (veilig) via de geboorteweg naar buiten en moet dus via een andere weg uit de baarmoeder worden gehaald. Dit om het lam én de ooi te sparen. Soms komt het voor dat een lam erg groot is. Vaak zijn dit eelingen en bij jonge ooiën heb je eerder een te relatief groot lam. Ook kan de weke geboorteweg van de ooi te klein zijn doordat de geboorte te vroeg plaatsvindt en er hierdoor een slechte ontsluiting is. De geboorteweg kan ook te nauw zijn door een te klein bekken van de ooi.

De keizersnede

Afwijkende vormen van een lam zoals een waterbuik of een Siamese tweeling kunnen een natuurlijke geboorte onmogelijk maken. Ook dan is een keizersnede nodig. De meeste afwijkende liggingen in de baarmoeder kunnen door menselijk ingrijpen goed gecorrigeerd worden. Een achterwaartse ligging van een lam dat ten opzichte van de geboorteweg groot is, kan meestal met flinke trekkracht wel verlost worden, maar geeft grote kans op overlijden van het lam en beschadiging van de geboorteweg. Dat is ongewenst, vandaar dat hier eveneens gekozen wordt voor de keizersnede. De keizersnede vindt ter plekke plaats en

gebeurt door middel van een snede in de linkerzijde van de ooi. De ooi wordt op haar rechterzijde gelegd, gefixeerd en alleen plaatselijk verdoofd. De huid, spierlagen en buikvlies worden geopend en de baarmoeder met daarin het lam wordt buiten de ooi gebracht. Na het insnijden van de baarmoeder wordt het lam (of de lammeren) geboren. Na het hechten kan de ooi de lammeren meteen weer verzorgen (zie foto 1).

Vaginaprolaps en uterusprolaps

Een vaginaprolaps (lijfbieder) komt veel voor bij schapen en dan vooral aan het einde van de dracht. Via de vulva kan de schede naar buiten komen met soms de baarmoedermond. Wanneer 'het lijf' eruit geperst is, is door het harde persen een scheur in de geboorteweg ontstaan waardoor de baarmoeder en een deel van de darmen naar buiten zijn gekomen; we spreken dan van een vaginaprolaps. Ook ontstaat vaak door het persen vroeggeboorte met hierdoor een slechte ontsluiting. Een baarmoeder die ná de geboorte binnenbuiten raakt, kan in zijn geheel naar buiten worden geperst. Als hier op tijd een dierenarts bijkomt, kan deze weer op zijn plek worden gebracht en wordt de schede ook dichtgezet. Het is dus wat anders dan een vaginaprolaps, maar past qua behandeling om herhaling te voorkomen wel in dit geval.

1. Door een lepel in te brengen wordt voorkomen dat delen in de geboorteweg komen die een persreflex opwekken. In een vroeg stadium en bij weinig persen kan dit afdoende werken. Bij de geboorte wordt de lepel verwijderd en na de geboorte eventueel weer teruggeplaatst (zie foto 2).
2. Een lepel werkt niet altijd afdoende. Bij heftig persende ooiën is het dichtzetten van de vulva beter. Met een veter wordt onder plaatselijke verdoving de schede 'dichtgezet'. De veter moet voldoende diep gezet worden, zodat niet door persen de veter uitscheurt. Het is bij deze methode erg belangrijk dat tijdens het lammeren de veter wordt geopend en als de nageboorte eraf is weer wordt dichtgezet.
3. Een methode die diervriendelijk is en erg goed helpt is het prolapsstuijgje (zie foto 3). Het heeft hetzelfde effect als een lepel, maar is stabiel en hoeft niet inwendig geplaatst te worden. Ook blijft het beter op zijn plaats en heeft het betere resultaten. §

1

2

3

Opgelopen schaap

Als er iets verkeerd gaat in het maag-darmstelsel, kan het gebeuren dat gas niet naar buiten afgevoerd wordt. De pens of andere magen kunnen zo veel 'oplopen' dat dit druk geeft op de omliggende organen en bloedvaten. Dit kan levensbedreigend worden. Om directe dood hierdoor te voorkomen moet het gas op een andere manier worden afgevoerd. Een manier om een dier te ontgassen is door middel van een slang via de slokdarm; de sonde. Bij veel dieren is dit een goed uitvoerbare methode. Echter valt de uitvoering hiervan bij schapen en geiten tegen. Bovendien moet dit soms bij herhaling plaatsvinden. Als er een opening door de huid richting de gasbel wordt gemaakt loopt het gas ook het lichaam uit. Doormiddel van een dikke naald kan dit gedaan worden. Zodra er haast geen gas meer uitkomt, kan de naald eruit worden getrokken en sluit het gaatje zich weer. Betreft het een patiënt die herhaaldelijk oploopt, dan kan het plaatsen van een trocar voor een paar dagen een oplossing zijn tot het maag-darmstelsel weer goed werkt. Een trocar is zó gemaakt, dat het maag- of darmdeel niet meer van de naald glijdt en nieuw gevormd gas steeds naar buiten kan ontsnappen.

